

GANDUIXER

el S. XIII, mostra com de seguida es poblà de cristians. SSiv., 239, en un llarg article (pp. 239-42) dóna moltes notícies referents a la població i a la seva història monumental i eclesiàstica. Els moriscos tanmateix no hi desaparegueren fins a l'expulsió. Lapeyre (41) n'hi troba 60 l'a. 1527 i el 1564; en l'any 1572, 56 junt amb 450 cristians vells; 68 moriscos el 1602; Reglà-Boronat diu que el 1609 tenia 600 veïns cristians i 75 moriscos (pp. 112, 117). Més notícies es trobaran en Lz.Vargas I, 14; i II, 156; en la bibliografia cita-¹⁰ da per SSiv.; i, sobretot, sobre la toponímia rural de la comarca n'hi ha en V. Fontavella González, *La Huerta de Gandia* xv + 404 pp. in 4, Sarag., 1952.

Veg. també l'art. de Chabàs (*El Arch.* I, 177, 185 ss., 273, 281 ss.). La seva conclusió és raonable, amb prudent abstenció etimològica: «su nombre, que no tiene resabios de árabe, nos demuestra que tampoco la fundaron éstos. Los restos romanos allí encontrados, le dan seguramente antiguo abolengo» (*El Arch.* I, 363b). Més notícies en I, 181, 264, 53, 59. Més documents,²⁰ IV, 275 (sobre els Borges). Altres encara vol. VII, 32, 84, 341 i índex p. 419.

HOMÒNIMS, que deuen ser succedanis del nom de la ciutat: *L'Horta de Gandia*, te. Benicàssim, al peu del poble (XXIX, 137.134). *Les Gandies*, te. Aiguaviva (Matarranya) (*B. S. On. Bna.* 1990, 9, p. 10).

PARÒNIM important: *Candién* figura en el *Rept.* com alqueria de Cullera (Bof., 395), segons una donació de 1249; segons SSiv. figura així en la carta de població de 1244. Devia ser intermèdia entre Cullera i Sueca, car avui és CANDIENT, pda. de Sueca (XXXI, 32.2), que ja figura en Capbreus des de 1506, dades de F. Cortés (XXXI, 21.21, 22.19, 35.22, 36.9).¹ Per a l'etimologia no hem de pensar en procedència³⁵ del nom grec com en Gandia.

Cal deixar el dubte entre dues tesis igualment possibles. Que vingui d'un antic gentilici *qandiyân* de la *Candia* morisca, per algun fill d'allí que vagi establir-s'hi.⁴⁰

O que sigui un de tants noms en *-en(t) < ll.* -ANUM derivats d'un NP romà, a la manera d'*Agullent*, *Bairent*, *Marinyent*: car no hi hauria cap dificultat a suposar-lo prolongació de CANDIDIANUS, -ANUM. No sols CANDIDIUS i CANDIDUS són ben coneguts com a NPP⁴⁵ romans (Schulze, 452), sinó també un NP derivat CANDIDIANUS, documentat en una inscripció romana d'Àlaba (Albertos, *Homen. a Baráibar*, 1970, p. 4); i d'aquí ve el NL aranès *Canejan* (veg. supra, on n'he assenyalat més descendència romana i medieval); i⁵⁰ igual que allà, restaria un dubte entre un representant directe del NP CANDIDIANUS, i un nom en -ANUM derivat de *Candidius*.

Entre això, tan ben establert en fonts antigues, i el derivat gentilici de *Gandia*, recolzat en un altre nom⁵⁵ de lloc valencià, no sembla possible pronunciar-se sense vacil·lació. Hi podria influir l'existència d'un cognom *Gallent* a Cullera? Si es veiessin formes intermèdies, però més aviat sembla que aquest vingui del NL aragcnès *Callén* (per la seva banda nom en -ANUM amb⁶⁰

imela, com ho seria el nostre), però d'epònim ben diferent (veg. l'art. *Gaià*).

¹ Una errada de còpia m'impedeix de veure en quina forma apareix en un doc. de 1274 relatiu a aquest lloc (o a Gandia?) junt amb Cullera i *Rafalsoltan* (Mtz.Fdo., *Doc. Val. ACA* I, n.º 1718).

Ganduf, V. vol. I, 168-170

GANDUIXER

Cognom que *AlcM* documenta a Barcelona, l'Ametlla, la Garriga, Granollers, Llerona, Parets etc. Moll suggereix com a ètmon d'aquest llinatge el NP germànic GUNDACCHERO o GUNDECHAR, però En Coromines en el *DECH* ja fa notar que aquesta etimologia és impossible fonèticament (III, 76a26-28). El *DECH* proposa que aquest cognom sigui una forma catalanitzada del nom dels fabricants de *gandujados*. En català trobem documentat el nom *enganduxat*, hapax que apareix en un document de l'any 1605 designant una espècie de guarnició de seda, que ha de derivar d'un encreuament d'*encadufat* amb *encaixat*, amb *n* secundària per propagació de nasal (*DECat* III, 340a25 ss.; II, 394a3 ss.). J. F. C.

GANGA

Camí de la Ganga, en el terme de Fitor, prop de La Bisbal (Baix Empordà) (*BABL* VI, 5). Pot ser continuació de *La Ganga*, pas de muntanya damunt Calonge (P. Caner, *Onomàstica de Calonge*, en *Anales Instituto Est. Gerundenses* 1985, p. 8).

Les Gangues, partida del terme de Penelles (Noguera) (*DECat* IV, 334b20). Provenen del nom de la *ganga*, gallinàcia semblant a la perdiu, per al qual veg. *DECat* VI, 334b4. J. F. C.

GANGANELL

A) (1) *Ganganell*, riuet del Ross. afl. dr. de la Bassa, te. de Perpinyà oït Cor. el 2-IX-60. Coincideix amb el nom antic d'un lloc de Nyils, que és uns 5 o 6 k. SO. de Perpinyà, «mansum in comitatu Rossillionis in termino Sancte Marie de Agnills, in collum vocitatum Ganganel» a. 1148 (D'Albon, *Temple*, p. 318); i ja 932: *Ganganello* entre Pollestres i Vilanova de Raó (colle. Moreau, 8.102). No recollit per Ponsich (*Top.*).

(2) *Torrent de Ganganell*, en un doc. afr. amb St. Pere de Besalú a. 1171 (*BABL* II, 269).

B) (1) *Gangalell*, NL antic de l'Alt Berguedà citat junt amb Bagà l'any 984 (Serra, *Pinós i Mataplana* III, 94).

B) (2) *Gangolells*, nom d'un lloc antic en el Solsonès, te. Ardèvol (agr. de Pinós); pot ser el mateix que un mas que em citen com *Cal Gangildes* a Olius que